

HENKILÖKUVASSA MATTI V. LESKELÄ

Betoni -lehden henkilökuvagalleriassa on tällä kertaa haastateltavana tekniikan tohtori *Matti V. Leskelä* (s. 1945 Oulussa).

”Yliopistomies lähes 40 vuotta”, Matti toteaa syyskuussa 2010, kun meneillään on toinen eläkekuukausi *Oulun yliopistosta*. Keinutuolissa se ei näytä kuluvan, sillä haastattelutuokiokin järjestyy Helsinkiin kaksipäiväisen kurssin lomaan. Matti on luennoimassa *Betoniyhdistyksen ja Teräsrakennusyhdistyksen* järjestämällä EC 4 Liittorakenteet ja kansalliset liitteet -kurssilla.

Matin luentojen aiheet, Liittopalkit ja taivutetut laatat sekä Liittopilarit, kertovat jo otsikkoina sen mihin Matti nimi usein ensimmäiseksi liitetään. Olihan hänen vuonna 1986 valmistunut väitöskirjansa Suomessa ensimmäinen, joka käsitteli liittorakenteita.

SIPERIA OPETTI

Oulussa syntynyt ja edelleen asuva Matti vietti lapsuutensa Muhoksella. ”Vaikka elimme puutteellista lapsuutta, koulua saimme käydä”, hän kertoo. Matin koulumenestys oli ihan kelpoa, keskkoulun jälkeen hänellä oli kuitenkin halu johonkin lukiota käyttännönläheisempään. Niinpä hän pyrki teknilliseen kouluun.

”Siperia opetti”, hän naurahtaa. ”Vailla minikäänlaista käytännön kokemusta en tietystikään kouluun päässyt. Niinpä keksin mennä harjoittelijaksi Keskon konekorjaamolle, jossa tein maansiirtokoneiden huollon aputoita. Nökkimisjärjestyksessä olin työyhteisössä se toiseksi alimmainen. Työ oli raskasta, epäterveellistä ja vaarallista. Syksyn ja talven hommat olivat sellaisia että kolmasti päivässä joutui pesemään kädet hiekansekaisella mäntysuopaliuksella, jotta niillä pystyi johonkin tarttumaan.”

”Niinpä seuraavaksi keksin pyrkiä ammattikouluun autonasentajalinjalle.” Koulujen pääsykokeet olivat tuolloin hieman erilaisia kuin nykyään. ”Onneksi”, Matti toteaa nyt: Ammattikoulusta näet todettiin, ettei Mattia sinne oteta, vaan hänen on syytä mennä lukioon. Niinpä hän meni hattu kourassa Muhoksen lukion rehtorilta pyytämään pääsyä takaisin kouluun.

MAJURI LESKELÄ

Lukion jälkeen oli vuorossa armeija. Perinteisesti muhoslaiset olivat olleet pioneereja. Kun Matti, vastoin niitä psykologisia testejä, oli ylioppilaskokeissa kirjoittanut laudaturin matematiikassa, hänet ohjattiin ilmatorjuntaan.

Armeijan kanssa touhuamisesta tulikin Matin osalta pitkä: varusmiespalveluksen lisäksi siihen kuului parikymmentä vuotta reservin tehtäviä mm. liikekannalleanouppseerina. Kertausharjoituspäiviä kertyi yli sata. Sotilasarvoltaan Matti on majuri. ”Ne ovat tehtäviä, jotka itse arvostan korkealle”, hän myöntää.

Lukion ammatinvalintaohjauksessa tehdyn psykologisen testin mukaan *Matti V. Leskelällä* ei ollut matemaattista lahjakkuutta. ”Verbaalista sen sijaan todettiin olevan”, Matti muistelee palikka- ja numerosarjatestejä, joissa ei menestynyt ”kun aloin laskemaan ja aika loppui aina kesken”.

Matin uraa kerratessa tulee hakematta mieleen, että testit taisivat tuolloin olla vielä kehittämisvaiheessa. Varsin matematiikkapainotteiseksihan Matin rakenteiden mekaniikkaan pureutunut ura muodostui.

1

1 Onnettomuustutkintakeskuksen ottopoikana, kutsuttuna asiantuntijana, *Matti V. Leskelä* on perehtynyt moniin rakennusten vauriotapauksiin. Täysin virheetön suunnitelma ja/tai toteutus on hänen mukaansa harvinaisuus. ”Tärkeintä vaurioiden tutkimisessa on tunnistaa ja tunnistaa virheet ja ottaa niistä opiksi, ei lakaista niitä maton alle”, hän korostaa.

Sirkka Saarinen

OULUN YLIOPISTO SEKÄ OPISKELU- ETTÄ TYÖPAIKKA

Entä se siviiliura? "Konepajahommissa haaveilemani insinöörin ura vaihtui lukiossa arkkitehtiin, joka ammattina tuntui silloin hienolta. Oulussa pyrinkin arkkitehtiosastolle, mutta jälkepäin voi olla taas onnellinen, etten sinne päässyt. Kun rakentaminen kuitenkin kiinnosti, päätin mennä Oulun yliopistoon rakennusosastolle, jonne pääsin papereiden perusteella."

Päätös oli sikäli "kohtalokas", että Oulun yliopistosta tuli Matille opiskelujen jälkeen myös työpaikka. Tittleitä kertyi monia, assistentti, laboratorio-insinööri, tutkija, professori.

Akateemista uraa Matti kuvaa varsin raadolliseksi: "Huonosti palkattuja pätkähommia varsinkin alkuvaiheessa. Kun itse vielä olen luonteeltani kyseenalaistaja ja jäykkäniskainenkin, sain hankalan tyytin maineen ja jouduin mm. kiistaan siitä, mitä kukakin on jonkin projektin sisällä tehnyt. Kun olin sitä mieltä että jos on jotain itse tehnyt, myös oma nimi on työssä näyttävä", hän kertoo.

Samalla hän huomauttaa, että jos ja kun työelämässä ottaa jonkin roolin, on otettava kaikki mitä siihen kuuluu. "Ei voi napsia vain rusinoita pullasta."

Kaikkein antoisimpana urallaan hän pitää kansainvälisiä kontakteja ja tehtäviä, joihin akateeminen maailma avasi ovia. "Toinen hyvä väylä myös kansainvälisiin tehtäviin on yhdistystoiminta. Varsinkin Betoniyhdistykselle ja Teräsrakenneyshdistykselle niistä kaunis kiitos", Matti toteaa.

Kansainvälisissä tehtävissä Matti voi hyödyntää myös toista jo lukioaikaista vahvuuttaan, englanninkieltä. "Sen verran tiukasti se on selkäytimessä, että työasioissa myös ajatus toimii englanniksi."

Eurokoodit ovat työllistäneet häntä pitkään. Kun niistä 1990-luvun alkupuolella alettiin puhua tosisaan, Matilla oli liittorakenteita käsitelleen väitöskirjatutkimuksensa ansiosta hyvät valmiudet niihin paneutumiseen. Eurokoodimaailman ongelmaksi Matti sanoo käyttäjäystävällisyyden puutteen ja sen että suunnittelusta on tehty tilastotiedettä todennäköisyyksineen.

ONNETTOMUUSTUTKINTALAUTAKUNNAN OTTOPOIKA

Matille on akateemisen uran rinnalla kertynyt runsaasti asiantuntijatehtäviä. Hän on esimerkiksi Onnettomuustutkintakeskuksen ottopoika, siis asiantuntijana rakennusalalla tapahtuneissa vauriotapauksissa.

Sortumat ovat Matin mukaan konkreettinen osi siitä, että virheitä tehdään. "Tärkeää on, että niitä ei lakaista maton alle, vaan virheistä pitää oppia", hän korostaa.

Asiantuntijana Matti on ollut myös monessa muussa, esimerkiksi opiskeluun liittyvissä. Iso työ oli vuonna 2005 valmistunut Betoniyhdistyksen teettämä Betonirakenteiden oppikirja.

Matti muistelee oppikirjaprojektia lämmöllä: "Siinä sai tehdä työtä keskustelevalle ympäristössä. Työllä oli sitä jatkuvasti kommentoinut seurantaryhmä, jolta saamastani palautteesta olen valtaosan kiitollinen."

OPETTAJANA JA LUENNOITSIJANA

Matti ryhtyi jo työuran alkuvaiheessa sivu- ja iltatöihin opettamaan rakennesuunnittelua teknillisessä oppilaitoksessa. Pitkästi pakon sanelemana. Kolmihenkinen perheen eläminen ja asumiseen yliopistopalkka oli kovin pieni.

"Halusin värkätä kaavoja ja ratkaista ongelmia, joita rakentamistieteessä riittää", Matti kuvailee akateemisen työnsä sisältöä. "Opetustyöstä ja luennonimisesta en niinkään tykkää, vaikka se toki sujuu. Nuorempana yleisön edessä esiintyminen jännitti aikailla."

VÄITÖSKIRJA LIITTORAKENTEISTA

Matilta ei tarvitse kysyä betoni vai teräs, hänelle molemmat ovat tuttuja materiaaleja. Itse hän lisää listaan vielä puun. Kun 1980-luvulla tehtiin ensimmäiset liittorakenneohjeet, Matti oli toimikunnassa asiantuntijajäsenenä. Se että hän ei osaa sanoa kumman puolelta asiantuntijaksi kutsuttiin, on vankka osoitus asiasta edellä menemisestä.

Myöhemmin hän oli pitkään teräsrakenteiden normitoimikunnassa. Betoni puolestaan tuli ruodittua perin pohjin viimeistään siinä vaiheessa, kun Matti kirjoitti betonirakenteiden oppikirjan. Hän on vuosien varrella ollut asiantuntijana myös lukuisissa betonialan toimikunnissa.

Diplomi-insinööriksi Matti valmistui 1971, väitöskirja valmistui 1986. Hän oli tuolloin ensimmäisiä, jotka väittelivät tohtoriksi ilman lisensiaattityöväitettä. "Nykyäänhan se on tavallista", hän toteaa.

Väitöskirjan tekeminen ei ollut käynyt edes Matin mielessäni, kun 1980-luvun alkupuolella rakennusalalla havahduttiin siihen, että jatko-opiskelijoita ja tutkinnon tekijöitä oli kovin vähän. Matti oli juuri saanut yhden projektin päätökseen, kun hänelle ehdotettiin jatko-opintoja. "Aikani mietittyäni ajattelin, että mikä siinä. Luonteeltani olen periksi ei anneta -tyyppi, joten päätös merkitsi, että työ myös valmistui. Toki akateemiseen prosessiin oppimisen tie oli pitkä ja kivinenkin", hän toteaa.

Tavallaan väitöskirjan sivutuotteena hän perehtyi myös tieteen filosofiaan. "Yleensä kurssia pidetään jatko-opintojen pakkopullana, mutta minä otin sen tosissani: löysin hyödyllisiä asioita. Kuten sen että maailma ei ole mustavalkoinen."

KUKAAN EI OLE KORVAAMATON

Puhuminen on Matille mieluisaa, mutta pienessä piirissä. 1960-luvun psykologiset testit osuivat siis siinä oikeaan. Filosofiaan hän on tutustunut muutenkin kuin väitöstutkimusta tehdessään. Ihmisten välinen kanssakäyminen ja persoonallisuuden erilaiset aspektit ovat asioita, joista hän on lukenut ja joihin hän on peilannut myös omia kokemuksiaan.

Oman ikäluokkansa kannustuksen Matti sanoo työpaikalla olleen usein sellainen, että saathan sinä yrittää, mutta tuskin siitä mitään tulee. "Kun itse olen peräänantamaton ihminen, tuollainen kannustus on omalla kohdallani toiminut oikein hyvin."

"Nuoruudessa kaikki on absoluuttista. Pikku hiljaa alkaa ymmärtää, ettei kukaan ole korvaamatonta", Matti muistuttaa. Hän suosittelee kaikille yksinkertaista testiä, jolla nähdään kiistatta ja selvästi onko ihminen korvaamaton: "Otetaan vesilasi, painetaan sormi veteen ja otetaan pois. Jos veteen jää kolo, olet korvaamaton."

MUSIIKIN KUUNTELIJA

Vaikka Matti on vuosien varrella ollut lähes VR:n vakiomatkustaja välillä Oulu - Helsinki, ei muutto etelään ole pohjoisen poikaa ja hänen vaimoiaan houkutelut missään vaiheessa.

Junamatkat ovat hyvä tilaisuus musiikin kuunteluun. Matin mielimusiikkia on keskiaikainen luuttumusiikki. Junamatkoilla soi kuulokkeissa esimerkiksi *John Dowlandin* ja *Sylvius Leopold Weissin* sävellyksiä. "Sastamala Gregoriana Vanhan Musiikin Päivät -tapahtuman konserteissa olemme vaimon ja sisaren kanssa käyneet säännöllisesti. Tänä kesänä se ei valitettavasti sopinut aikatauluihin."

Nuoruudessa Matin suuri ihanne oli *Elvis*. Hän kertookin että innostus englanninkieleen juontuu senaikaisten rocklevyjen sanoituksista. Hän kuuntelee ja kerää myös klassista kitaramusiikkia. Eikä musiikin harrastus rajoitu kuunteluun: teini-ikäisenä hän teki vanhemmalle veljelleen kitaran, jota veli soitti bändissä.

Vielä toteutumaton haave on rakentaa klassinen kitara. "Haave, joka ei toteudu", Matti toteaa. Sitä on lupa epäillä, onhan Matti itse todennut olevansa periksi ei anneta -tyyppi. Ja häneltä on syntynyt myös kitaraa isompiakin rakennelmia, kuten omakotitalo.

Musiikin rinnalla elokuvat ovat Matille mieluisen harrastus. "Elokuvat, joissa on ajatusta takana", hän tarkentaa ja mainitsee *Ingmar Bergmanin* ja *Akira Kurosawan*. *Jane Campionin* Piano-elokuvan hän kertoo aikanaan käyneensä katsomassa seitsemän kertaa.

Sirkka Saarinen